

УДК 340.12 (477)

DOI <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i88.3061>*В. С. Кобко-Одарій*

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПРАВОВОГО МЕНТАЛІТЕТУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Специфіка національної правової системи формується еволюційно, протягом тривалого історичного шляху розвитку. Правовий менталітет виступає відлунням історичного процесу розвитку правової системи і проявляється у способах мислення, в образі діянь. Правовий менталітет кожного народу відрізняється своєю яскравою вираженістю і є для нього епохальним. Розуміння представниками панівної еліти, законодавцем сутності правового менталітету народу, нації, етносу зробить їх юридично значущі дії обґрунтованими та такими, що мають підтримку від населення. Нехтування особливостями національного правового менталітету в законотворчому, правозастосовчому й інших процесах призводить до несприйняття таких новацій із боку як усього народу, так і окремих соціальних груп, слоїв населення. Право не можна розглядати ізольовано та відірвано від правового менталітету.

Значний внесок у розроблення правового менталітету та його різних аспектів зробили такі науковці, як: П.П. Баранов, Р.С. Байніязов, М.І. Бородіна, В.М. Вовк, М.М. Губанов, О.В. Довкаленко, І.М. Коваль, М.Г. Матузов, Д.В. Міняйло, А.Ю. Мордовцев, О.В. Мурунова, О.І. Овчинников та інші. Питання правового менталітету досліджувались у працях таких вітчизняних учених: І.В. Бичка, Л.М. Бойка, І.М. Васьковича, З.В. Гіптерса, В.М. Дем'яненка, О.П. Дзьобаня, О.І. Донченка, І.М. Коваля, Ю.П. Крисюка, В.А. Павловської-Кравчук, Ю.М. Оборотова, М.Ю. Рязанова й інших. У зарубіжній літературі проблема правового менталітету висвітлена у працях таких учених, як: Ф. Ар'єс, М. Блок, Г. Бутуль, Т. Гайгер, Х. Гетц, Ж. Ле Гофф, Ф. Граус, Ж. Дюбі, Р. Мандру, Т. Телленбах, Р. Шпандель, Л. Февр, Д. Філд та інші.

Метою статті є теоретико-правове дослідження розвитку державної політики України в контексті правового менталітету.

Для більш правильного розуміння суті даної статті варто спочатку дати визначення правового менталітету – це своєрідний «генетичний код» національно-культурної спільноти, який формується під впливом культурно-історичних, природно-кліматичних, соціальних, релігійних чинників, що являє собою сукупність правових архетипів, уявлень, стереотипів, що склалися на рівні колективної свідомості та визначають специфіку правової поведінки.

Слушно щодо теми дослідження зазначає В.А. Павловська-Кравчук, що «законодавство країни має перебувати в постійному тісному зв'язку із правовим менталітетом. Інакше кажучи, творення національних правових систем без урахування специфіки національних коренів, характеру нації, особливостей її світосприйняття, розуміння добра і справедливості є не тільки нелогічним, а й деякою мірою безрезультатним процесом, оскільки «чуже», «незрозуміле» право просто не сприй-

меться, а значить, і не виконуватиметься. Процеси ж відродження української «національної» державності нашої хвуться на серйозні труднощі. Звичайно, формування правової системи (у широкому розумінні) не може належати виключно парламентам. Відтворення правових норм (перш за все із соціальних) здійснюється в надрах громадянського суспільства й опосередковується політичною діяльністю. І лише в консенсуальному інтегрованому суспільстві парламент стає тим органом, який сумлінно акумулює всі соціальні, політичні, економічні, ідеологічні й інші впливи, завершує процес їх формально-нормативного визначення й наділяє вищим державним авторитетом» [1, с. 156].

Під час проведення правових реформ в Україні вчені та юристи-практики все частіше зазначають, що більше уваги варто приділяти законодавчим нормам. Щодо цього Л.М. Бойко зазначає: «Як стало зрозуміло із часом, це пов'язано не з юридичною технікою, а з тим, що наявний політико-правовий устрій не знайшов свого підтвердження у правоментальному базисі народу. У народній правосвідомості утворилася стійка опозиція «справедливе (ідеальне) право – чинне право», а необхідний духовний зв'язок укорте, враховуючи весь попередній досвід державно-правового життя українського суспільства, так і не було віднайдено» [2, с. 175].

Усе це спонукає нас до аналізу основних проблем, які заважають виробленню продуктивної державно-правової політики, яка б враховувала особливості національного правового менталітету і знайшла б відгук у серцях та діях українців.

На нашу думку, до проблемного поля ідей українського менталітету можна віднести таке.

По-перше, ігнорування правової спадщини українського народу. Неусвідомлення генетичного коду, що починає активно формуватись за часів Київської Русі, закономірностей його розвитку в козацькій, новій та новітній епохах призводить до продукування спрощеного підходу, коли йдеться лише про один із періодів розвитку української національної ідеї та вихолощування християнства як стрижня української духовності.

По-друге, механічне та непродумане перенесення на український ґрунт елементів західної правової традиції, які розходяться з особливостями національного правового менталітету. Як зауважує В.М. Пасічник, «в Україні часто механічно із Заходу переймали готові моделі, а суть української ідеї спрощено зводилась до повернення України до «цивілізованого» світу. Так було закріплено стереотип «нецивілізованості» українців щодо «цивілізованих» європейців та американців. Тут спостерігається підміна української національної ідеї ідеєю міжнародної інтеграції, що подається як панацея у розв'язанні суспільних проблем. Однак без усвідомлення власної національної ідентичності така інтеграція неможлива, оскільки відсутня основа для визначення своєї спорідненості чи відмінності з тими країнами, з якими Україна хоче інтегруватись» [3, с. 57].

Правовий менталітет, що формувався протягом століть, стає свого роду системою обмежень, щодо введення чужорідних правових інститутів та інших явищ правової дійсності, що дозволяє менталітету виконувати функції самозахисту, самозбереження та самовиживання певного етносу.

По-третє, ігнорування основних рис українського правового менталітету.

По-четверте, неправильне ставлення до всього неукраїнського, неслов'янського. Ідеться про запозичення іншого досвіду, з урахуванням особливостей правового менталітету, суть якого полягає в тому, що «будь-яка нація може та повинна вчитись в інших». Безумовно, існують конкретні економічні та політичні, суб'єктивні й об'єктивні межі такого запозичення. Їх вивчення дозволить оптимально трансплантувати чужорідні елементи в національну правову систему, ефективно використовувати юридичний досвід інших країн. Певною межею такого запозичення має виступати порушення внутрішньої єдності, дезорганізація окремих сфер суспільного життя тощо. Невдала трансплантація правових елементів інших правових систем зазвичай зумовлена низьким рівнем правової культури законодавця, слабким розвитком правової системи, загальним прагненням будь-що наздогнати інші правові системи тощо.

По-п'яте, досить відчутними залишаються регіональні відмінності в ментальності українців, які зумовлені історичними, географічними, культурними, релігійними й іншими чинниками. «Маргіналізація, денаціоналізація, русифікація широких верств українського суспільства, особливо його східного та південно-східного регіонів, створює певні труднощі на шляху національної та політичної консолідації. Саме в цьому ми схильні вбачати загрозу територіальній цілісності держави, її суверенності, національному миру та злагоді» [4, с. 185]. Відмінності в ментальності українців дещо посилились після подій на Сході України й ускладнення соціально-політичної ситуації.

По-шосте, громадська пасивність населення країни, яка значною мірою породжена зневірою широких верств населення в політичній еліті, державних інституціях.

У юридичній літературі висловлюється думка, що основними чинниками, які стримують якісні зміни у структурі східно-візантійського менталітету, є:

1) надзвичайна швидкість кардинальних державно-політичних змін, пов'язаних із ними перетворень, що спричиняють реакцію недовіри, навіть відторгнення, що знаходить вихід в консервативно-вичікувальній позиції, яка гальмує формування бажаного для держави й суспільства типу правосвідомості;

2) сформована в нових ринкових умовах поляризація доходів різних груп суспільства з несправедливими (на думку значної частини населення) джерелами збагачення найбільш активної, заможної частини соціуму;

3) запозичення історично не притаманних, не вистражданих цінностей, що за умови традиційності суспільства й характерного для будь-якого народу почуття суверенності не можуть сприйматися оптимально;

4) відсутність ефективного пошуку форм і методів впливу на суспільство, спрямованих на бажане незворотне внесення в суспільну свідомість переконання щодо значущості базових соціальних цінностей, їхньої відповідності природним домаганням і потребам людини [5, с. 24].

Складний історичний шлях розвитку української держави, її поневолення іншими народами стало серйозною перепоною на шляху побудови соборної держави. Це зумовило появу суперечливих рис української правової ментальності, як-от: героїзм і пасивність, волелюбність, індивідуалізм і конформізм, довірли-

вість і підозрілість, що водночас поєднується із правовим ідеалізмом, етатизм і негативне ставлення до державно-правових інституцій, непослідовність поглядів, консерватизм.

Але, окрім дій із боку держави, спрямованих на врахування особливостей національної ментальності в розробленні державно-правової політики, необхідно боротися з негативними рисами української ментальності, які не сприяють рухові вперед, тягнуть нас у минуле.

Важливим аспектом утілення провідних ментальних настанов, правових традицій має стати перегляд змісту та форм правового виховання та просвітництва, об'єктом якого мають стати як особистість, так і українське суспільство загалом.

Щодо цього В.О. Лозовий зазначає, що процес формування особистості та її правової культури – це діалектична єдність впливу – об'єктивного й суб'єктивного, стихійного й цілеспрямованого. Це передусім вплив соціального середовища як на макрорівні, так і на мікрорівні (безпосереднє оточення – сім'я, навчальний або виробничий колектив тощо), яке на різних рівнях може демонструвати і пропонувати приклад – як позитивний, так і негативний. Підсилювати, використовувати вплив позитивного досвіду соціального середовища на індивіда й обмежувати, пом'якшувати й коригувати стихійний, негативний і покликаний цілеспрямований процес виховання, зокрема правового. Правове виховання, як і виховний процес узагалі, складається з таких ланок: (а) правова освіта (просвіта); (б) формування правового мислення, систематизація правових знань і перетворення їх на внутрішні переконання особистості, на навички належної правомірної поведінки, потреби і здатності до постійної правової самоосвіти й самовиховання; (в) вироблення непримиримого ставлення до аморальності, злочинної поведінки; (г) виховання готовності й уміння протистояти злу. У системі виховних заходів і засобів особливе місце посідають сила позитивного прикладу правомірної поведінки різних суб'єктів, особливо керівників, посадових осіб, державних службовців, працівників правоохоронних органів та інших [6, с. 234].

Сучасна державно-правова політика України повинна будуватися на наступності та розвитку провідних ментальних настанов, збереженні правових традицій. Адже менталітет народу може бути просто неготовим сприйняти ті нововведення, які суперечать правовій спадщині, правовим традиціям. Це стосується також і політичних, економічних, культурних, ідеологічних та інших аспектів. Тобто йдеться про те, що у практичній роботі потрібно максимально враховувати особливості національного правового менталітету.

Незважаючи на недбале та негативне ставлення більшості українського населення до закону, національна правосвідомість підготувала українця до розуміння важливості законів як регуляторів суспільних відносин, але їх дотримання повинно бути освячено моральним ідеалом. Без розуміння моральної суті закону, його суспільної справедливості для українського менталітету неможливе шанобливе ставлення до нього. Водночас важливо мати на увазі, що потенційно висока духовність повинна поєднуватися із прагматичним підкоренням закону, саме тому необхідно створити такі умови для розвитку особистості та народу, за яких поєднувались би моральні начала із правовими. Варто пам'ятати, що право – це не лише засіб орга-

нізації життя суспільства, але й спосіб духовного буття народу. Особливості українського правового менталітету передбачають побудову національної правової системи з урахуванням історичних ідей справедливості, правди, єдності, соборності. Саме тому вітчизняний законодавець під час створення нових законів повинен виходити не лише з формального дотримання основних правових цінностей, які прийняті в цивілізованих суспільствах, але й суспільних інтересів українського народу та моральних принципів. Необхідно відзначити, що для досягнення цієї цілі необхідно розробити принципово новий підхід до ухвалення нормативно-правових актів. Необхідна експертна оцінка будь-якої законодавчої ініціативи на предмет відповідності проєктів законодавчих актів особливостям національного правового менталітету, основним цінностям, сформованим правовою спадщиною.

Акцент ставиться на змістовій стороні законопроєктів. Цей зміст, за допомогою прогресивних напрацювань юридичної техніки, має відображати передусім власний, історично вироблений досвід, який буде більш ефективним для «місцевого» застосування. Але це зовсім не означає ігнорування прогресивного закордонного досвіду. Але таке запозичення має лише доповнювати, а не підміняти власний досвід. Під час розроблення законодавчих актів, особливо якщо ставиться питання про запозичення правових інститутів, деяких норм, законодавцю доцільно виходити з історично зумовленого, різного ставлення до права в західних країнах та нашій державі. Так, наприклад, запозичення із західної правової традиції такого інституту, як шлюбний контракт, не набуло належного поширення серед українців, оскільки даний інститут є чужорідним для ментальності українського народу. Цілком очевидним є той факт, що поки будуть розрізняти право різних країн, доти буде актуальним звернення до національного правового менталітету.

Ефективність законодавства напряду залежить від урахування особливостей правового менталітету. З одного боку, саме правовий менталітет може сприяти стабільності, актуальності, доступності чинного законодавства, що зумовлює його ефективність загалом. З іншого – ефективність законодавства є показником його високого рівня, його реальної здійсненності, що, у свою чергу, сприяє зростанню довіри громадян, формує позитивне ставлення до чинного законодавства, віру в його справедливість, гарантованість захисту прав і свобод людини та громадянина.

Отже, однією з головних умов успішності державно-правової політики держави є врахування ментальних основ у правотворчій діяльності.

Правовий менталітет виступає неперервним та дієвим чинником правотворчості. Як слушно зазначає О.І. Донченко, правовий менталітет відіграє роль первинного чинника правотворчої діяльності щодо економічних, політичних, соціальних, національних, зовнішньополітичних, ідеологічних чинників, які разом становлять основу найоптимальнішого та найефективнішого здійснення правотворчої діяльності [7, с. 9].

Вплив правового менталітету на процес правотворчості буде сприяти балансу й оптимальному співвідношенню інтересів індивіда й інтересів колективу, що приведе до підвищення правосвідомості українського суспільства та, як наслідок, зміни негативних рис правового менталітету українського народу. Як зазначено В.П. Плавичем, «особливістю правотворчості в посттоталітарному суспільстві

є амбівалентність правосвідомості людей, причини якої криються в інертності свідомості людини, нездатності її відразу звільнитися від віджитої системи ціннісно-правових установлень тоталітаризму, що може декларативно відкидатися особистістю, але продовжує існувати на рівні підсвідомості, визначає світорозуміння людини, її цінності, інтереси, вчинки» [8, с. 47].

Проте відхід від радянського архетипу відбувається повільно. Це віддзеркалюється у проявах недовіри до влади, у розчаруванні тих, хто очікував покращення рівня життя після проголошення курсу на євроінтеграцію.

На сучасному етапі для нашої держави особливого значення набувають процеси наближення до Європейського Союзу, що вимагає суттєвих системних перетворень, проведення реформ. Адаптація українського законодавства до європейського – одна з необхідних умов євроінтеграції, саме тому вдосконалення правотворчої діяльності з урахуванням ментальних основ українського народу має стимулювати якісні зміни на шляху до євроінтеграції. У юридичній літературі висловлюється думка, що заходи, спрямовані на євроінтеграцію, будуть ефективнішими за умови зміни правового менталітету й типу мислення, адже європейська політико-правова традиція протиставляє поняття «право» та «закон», права людини сприймаються як такі, що належать їй від народження, а свобода отожднюється з відповідальністю [9, с. 601].

Але нам важко погодитись із даною думкою. На наше переконання, правовий менталітет потребує розвитку, а не перевероту. «Револьюційними» діями змінити правовий менталітет неможливо. Він змінюється шляхом еволюції. Безперечно, деякі риси правового менталітету українського народу (анархізм, правовий інфантілізм, правовий нігілізм тощо) є своєрідним «гальмом» на шляху до євроінтеграції. На підтвердження цієї думки наведемо слова В.С. Ковальського, який зазначив, що передчасно говорити про необхідність орієнтування на європейський правовий простір доти, поки ми не будемо поважати власне право, не створимо власні правові цінності та не виробимо на достатньому рівні правову культуру [10, с. 26].

На противагу словам вченого О.О. Штепа зазначає, що народи багатьох держав колишнього соціалістичного табору вступили до Європейського Союзу (далі – ЄС), хоча мали таку саму деформовану комуністичним вихованням правову ментальність. А зараз, під дією європейських правових цінностей, що активно проникають у свідомість громадян новітніх членів Союзу, їхній правовий менталітет якісно змінився. Тому можна впевнено стверджувати, що вступ України в Європейське Співтовариство відіграватиме позитивну роль у трансформації правових архетипів її народу [11, с. 135].

На нашу думку, вступ до ЄС не є запорукою автоматичної трансформації правового менталітету українців, так само як і ухвалення низки законодавчих актів, що мають євроінтеграційне спрямування. Закони не завжди відразу впливають на правосвідомість людей. До того ж неможливо цілком накласти західну правову культуру на українське суспільство.

В.А. Трофименко пропонує один із варіантів вирішення цієї проблеми: «Необхідно дати можливість українцям побачити, що вся система європейських правових цінностей, на яких ґрунтується правовий менталітет європейця, направлена

на створення умов гідного, стабільного та забезпеченого життя. Коли українець сам переконається в потребі сприйняти європейські правові цінності, великої різниці між ним та європейцем уже не буде» [12, с. 369].

Щодо цього О.М. Головка цілком слушно зазначає, що «із проголошенням незалежної України науковий інтерес до історичного досвіду організації публічної влади на українських землях, формування та функціонування державно-правових і самоврядних інститутів набув синтетичного характеру і конкретизувався в розширенні предметної та джерельної основи досліджень, застосуванні нового пізнавального інструментарію. Тривалий час ці історичні процеси розглядались лише в рамках історії держави і права сусідніх країн, насамперед Росії, Польщі і Литви, проте зараз крок за кроком відбувається відновлення наступності історико-юридичних знань, тяглості української історичної традиції. Процеси державо- і правотворення, що нині відбуваються в Україні, об'єктивно вимагають узагальнення і використання як світового, так і національного досвіду в цій сфері суспільних відносин. Історико-правові дослідження за певних суспільно-політичних умов сприяють розвитку державних інституцій та права, дають змогу використати накопичений сторіччями юридичний досвід у сучасному державно-правовому будівництві. Наукове осмислення процесів становлення і розвитку українських інститутів публічної влади дає можливість по-новому, усебічно оцінити тенденції розвитку сучасних правових інститутів. Це особливо важливо за умов декларування європейського інтеграційного вектора як для того, щоб відбулась власна самоідентифікація, так і для виявлення спільного коріння з європейською правовою традицією» [13, с. 213].

Подолання негативних проявів менталітету, на нашу думку, є одним із ключових завдань, позитивне вирішення якого може привести до реальної консолідації нації та створення умов належної інтеграції в європейське співтовариство.

Література

1. Павловська-Кравчук В.А. Правовий менталітет : поняття, особливості і його вплив на правотворчі процеси : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2012. 194 с.
2. Бойко Л.М. Західні і східні цивілізаційні впливи у формуванні українського правового менталітету. *Порівняльно-правові дослідження : Українсько-грецький міжнародний науковий юридичний журнал*. 2007. № № 1–2. С. 175–179.
3. Пасічник В.М. Національна ідея в контексті українсько-російських відносин : навчальний посібник. Львів : СПОЛОМ, 2007. 182 с.
4. Феномен нації: основи життєдіяльності / за ред. Б.П. Попова. Київ : Знання, 1998. 262 с.
5. Крисюк Ю.П. Трансформація правового менталітету крізь призму еволюції основних соціальних цінностей в західноєвропейській і українській правовій традиції. *Історико-правовий часопис*. 2014. № 1 (3). С. 22–25.
6. Лозовой В.О. Північноєвропейський досвід формування правової культури населення. *Проблеми законності*. 2009. № 103. С. 233–237.
7. Донченко О.І. Правовий менталітет українського суспільства як фактор правотворчості. *Держава і регіони. Серія «Право»*. 2018. № 3. С. 5–9.
8. Плавич В.П. Система конституційних актів-законів і особливостей правотворчості та правозастосування в перехідний період. *Формування і розвиток правотворчості в умовах трансформації суспільства* : монографія / за ред. В.П. Плавича. Одеса : Фенікс. 2018. 348 с.
9. Донченко О.І. Щодо питання факторів прямої (референдної) правотворчості. *Право, економіка та управління: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю економіко-правового факультету Одесь-

кого національного університету імені І.І. Мечникова, м. Одеса, 14–15 вересня 2018 р.) / відп. ред. І.А. Ломачинська, А.В. Смітюх. Одеса : Фенікс. 2018. С. 600–605.

10. Ковальський В.С. Феномен правової ментальності як ознака кризи правосвідомості. *Юридичний вісник України*. 2010. № 14. С. 26–30.

11. Штепа О.О. До питання про сутність правової ментальності. *Філософські обрії*. 2014. № 31. С. 129–139.

12. Трофименко В.А. Проблемні аспекти української правової ментальності на шляху європейської інтеграції. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. 2017. № 2. С. 367–370.

13. Головка О.М. Нове дослідження державно-правових і самоврядних інститутів у Галичині у складі Польського Королівства. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 4 (1). С. 212–215.

Анотація

Кобко-Одарій В. С. Розвиток державної політики України в контексті правового менталітету: проблеми та перспективи. – Стаття.

Дедалі більшої актуальності набуває проблема врахування правового менталітету українського народу та правової спадщини, що дасть, нарешті, змогу опрацювати політико-правовий курс розвитку України зі збереженням самобутньої духовної специфіки. Правовий менталітет і правова спадщина містять у собі генетичний код, втрата якого означає втрату історичної пам'яті.

Сталий розвиток права забезпечується генетичними властивостями правового менталітету, вираженого у правовій спадщині. Правовий менталітет бере на себе функцію збереження набутих у минулому правових цінностей, їхньої самобутності. Правова спадщина виявляє здатність зберігати та передавати інформацію про право за допомогою створення правових кодів. Будь-які реформи права не можуть здійснюватися з нуля, із «чистого аркуша», шляхом ігнорування правового менталітету, відмови від використання та розвитку власної правової спадщини. Урахування ролі правового менталітету та правової спадщини є запорукою успішного реформування правової системи України.

Питання різних аспектів правового менталітету досліджувались у працях таких вітчизняних вчених: І.В. Бичка, Л.М. Бойка, І.М. Васьковича, З.В. Гіптерса, В.М. Дем'яненка, О.П. Дзьобаня, О.І. Донченка, І.М. Ковалюка, Ю.П. Крисюка, В.А. Павловської-Кравчук, Ю.М. Оборотова.

Метою дисертаційного дослідження є комплексний теоретико-правовий аналіз розвитку державної політики України в контексті правового менталітету, виявлення проблем та перспектив.

Методологія дослідження особливостей правового менталітету українського народу будується на основах плюралізму, що передбачає використання значної кількості методологічних інструментів. Наголошено, що складність та багатоплановість предмета дослідження зумовили звернення до теоретичних розробок різних галузей наукового знання і необхідність використання широкого спектра загальнонаукових та спеціальних наукових підходів та методів. Виявлено можливості підходів та методів сучасної науки для дослідження зазначеної проблематики. Під час дослідження ми спиралась на закони та принципи діалектики, загальнонаукові та спеціальні наукові підходи й методи пізнання, як-от: цивілізаційний, герменевтичний, аксіологічний, культурологічний, феноменологічний, потребний, системний, екзистенціальний, формаційний; історичний метод, формально-юридичний, порівняльно-правовий, соціологічний.

Охарактеризовано уявлення про вплив українського правового менталітету на правову систему України, у зв'язку із чим висунута авторська інтерпретація: ментальні настанови українського народу мають стати однією з методологічних засад для юридичної науки та виступати базовою методологічною передумовою проведення правової політики держави.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що здійснено загальнотеоретичне дослідження розвитку державної політики України крізь призму правового менталітету, встановлено перспективи та проблеми.

Ключові слова: правовий менталітет, державна політика, правова спадщина українського народу, ментальність, правова культура, правове виховання.

Summary

Kobko-Odarii V. S. Development of state policy of Ukraine in the context of legal mentality: problems and prospects. – Article.

The problem of taking into account the legal mentality of the Ukrainian people and the legal heritage is becoming increasingly important, which will finally allow to work out the political and legal course of Ukraine's development while preserving the original spiritual specificity. The legal mentality and legal heritage contain a certain genetic code, the loss of which means the loss of historical memory.

Sustainable development of law is ensured by the genetic properties of the legal mentality, expressed in the legal heritage. The legal mentality assumes the function of preserving the legal values acquired in the past, their identity. Legal heritage shows the ability to store and transmit information about the law by creating legal codes. Any legal reforms cannot be carried out from scratch, from a "blank slate", by ignoring the legal mentality, refusing to use and develop their own legal heritage. Taking into account the role of legal mentality and legal heritage is the key to successful reform of the legal system of Ukraine.

Issues of various aspects of the legal mentality were studied in the works of such domestic scholars as I.V. Bychko, L.M. Boyko, I.M. Vaskovich, Z.V. Gipters, V.M. Demyanenko, O.P. Beak, O.I. Donchenko, I.M. Koval, Y.P. Krysyuk, V.A. Pavlovskaya-Kravchuk, Y.M. Oborotov.

The purpose of the dissertation research is a comprehensive theoretical and legal analysis of the development of state policy of Ukraine in the context of the legal mentality, identification of problems and prospects.

The methodology of studying the peculiarities of the legal mentality of the Ukrainian people is based on pluralism, which involves the use of a significant number of methodological tools. It is emphasized that the complexity and versatility of the subject of research led to recourse to theoretical developments in various fields of scientific knowledge and the need to use a wide range of general and special scientific approaches and methods. Possibilities of approaches and methods of modern science for research of the specified problems are revealed. During the research we relied on the laws and principles of dialectics, general scientific and special scientific approaches and methods of cognition – such as civilizational, hermeneutic, axiological, culturological, phenomenological, necessary, systemic, existential, formational; historical method, formal-legal, comparative-legal, sociological.

The idea of the influence of the Ukrainian legal mentality on the legal system of Ukraine is described, in connection with which the author's interpretation is put forward: the mental attitudes of the Ukrainian people should become one of the methodological bases for legal science.

The scientific novelty of the obtained results is that in this research the general theoretical research of the development of the state policy of Ukraine through the prism of the legal mentality is carried out, prospects and problems are established.

Key words: legal mentality, state policy, legal heritage of Ukrainian people, mentality, legal culture, legal education.